

Eduard cítil, jak před ním roste brána Micklegate Bar. Jeho bratr předtím oznámil velitelům, že se k městu York přiblíží od jihu, protože tak velí tradice, a tam požádají starostu o dovolení vstoupit. Poté co jim zůstaly zavřeny brány Hullu, nemohou brát celou věc na lehkou váhu. Skutečnost ale byla složitější a pochmurnější. Micklegate Bar byla místem, kde shnily hlavy starého vévody z Yorku a jeho syna Edmunda, naražené na železných bodcích. Eduard snil celé měsíce o tom, že je nechá sundat, a hned první ráno po Towtonu, ještě potřásněný krví a blátem, se tu objevil a odčinil ponížení své rodiny.

Toho dne tam s ním stál i hrabě Warwick, jenž přišel sejmut hlavu vlastního otce. Po tom, co spolu tehdy prožili, bylo těžké uvěřit, že teď Eduard může stanout na bojišti proti témuž člověku; že se z něj stal skutečný nepřítel. Eduard si tu scénu vybavil tak jasně, jako by se ocitl o deset let zpátky: stačilo zavřít oči a nechat koně přijít blíž. Richard na něj ustaraně hleděl, ale vymykalo se to jeho chápání, protože v době, kdy Eduard porazil Lancastera a pomstil jejich otce a bratra, byl on sám pouhým dítětem.

Eduard zase otevřel oči. K městu York měla jeho rodina důvěrnější vztah než ke kterémukoli jinému místu v Anglii, a když se k němu teď blížil, v hlavě mu vířily vzpomínky na všechny minulé úspěchy i prohry. Přistihl se, že má navzdory chladnému dni zrychlený a horký dech.

Brána byla zavřená, což samo o sobě nikoho nepřekvapovalo. Hradby tu přece byly právě proto, aby místní muži, ženy a děti neskončili ušlapání kdejakou tlupou loupeživých vojáků táhnoucích kolem. Mohutné kamenné věže zajišťovaly rozkvět a růst městům, jež se kdysi třásla v hrůze z vikinských nájezdníků nebo soukromých

armád rozhádaných lordů. Yorské hradby dodávaly pocit sebedůvěry a pýchy všem, kdo z nich shlíželi na praporec s bílou růží, za nímž vlálo Eduardovo plamenné slunce.

Richard z Gloucesteru dal pěstí pravé ruky pokyn zastavit a jeho povel se šířil celým pochodovým útvarem. Oba bratři si vyměnili pohledy a sami popojeli dopředu. Skřípot a klapot koňských kopyt se odrážel od hradeb. Nad otvorem brány Micklegate Bar se tyčila široká věž s mnoha okny a ochozy, sama o sobě symbol moci Yorku, jeho obchodního významu i síly.

Synové Richarda z Yorku před branou zastavili, přitáhli otěže a čekali. Nad nimi se k ochozu toporným krokem přiblížil jakýsi člověk. Starosta Holbeck vypadal nervózně, byl celý zrůžovělý, leskl se potem a v rukou mačkal stoh listin, jako by ho mohly ochránit. Otevřel ústa, ale Eduard promluvil dřív.

„Nepřicházím jako král Anglie, ale coby vévoda z Yorku. Viděli jste mé praporce. Nedaleko odtud leží mé rodové statky. Žádám jen o to, abych směl v míru projít těmito hradbami, a snad i nakoupit jídlo pro své lidi a dopřát jim oddech. Kromě toho od vás nic nechci, třebaže toto město nese mé jméno a na bráně, na níž stojíte, pane, byly dlouho vystaveny hlavy mého otce a bratra!“

Starosta sebou při posledních slovech trhl a sevřel listiny ještě silněji. Ale nebyl to ani blázen, ani slaboch. Hleděl dolů na oba bratry a viděl jejich odhodlání. Za nimi se jako hladoví vlci houfovali jejich vojáci a chtivě si prohlíželi město, které brzy jistě vyjedí do posledního sousta a vypijí v něm všechno pivo. Holbeck pomyslel na své dcery a zavrtěl hlavou.

„Můj pane, znám vás jako čestného muže. Vím, že vaše slovo platí. Pokud se zaručíte za naši bezpečnost, dám otevřít brány. Vyberte... tucet mužů, kteří s vámi vstoupí do města a obstarají nezbytné zásoby. To je vše, co vám mohu dovolit, jinak bych se zpronevěřil přísaze dané Lancasterovi. Nemůžu učinit víc, vaše lordstvo, ač bych

si to přál.“ Starosta Holbeck umklkl a zůstal stát se skloněnou hlavou, zatímco se Eduard se zadíval stranou.

„Lepší než nic,“ zamumlal Richard. Jeho bratr přikývl, zhluboka se nadechl a zavolal:

„Dobře, pane starosto. Máte mé slovo, jménem mým i všech těch, kdo mne následují. Nedojde k žádnému střetu, křivdě ani násilí. S vaším svolením vstoupím se svým bratrem a tuctem mužů, abychom obstarali jídlo a vodu pro ty, kteří ještě stále nosí v srdci Yorka.“ Znovu nabral vzduch do plic, aby se jeho hlas nesl i ke stovkám těch, kdo čekali uvnitř hradeb na doslech od brány a dychtivě lapali každé slovo. „Pokud se ke mně kdokoli z města bude chtít přidat, přijmu ho! Pokud ne, budu si to pamatovat, až se vrátím! Jsem po otci vévodou z Yorku. Jsem Eduard Plantagenet, hlava svého rodu, na mou čest. Dal jsem vám slovo ve jménu Ježíše Krista.“

Starosta pokynul těm dole u brány, aby odsunuli závory a sundali řetězy. Eduard čekal, až se za ním shromáždí dvanáct mužů, a projel pod věží. Ani se nezachvěl, když na něj padl její stín, ale na vnitřním nádvoří se musel zastavit, obrátil koně a ohlédl se na řadu železných hrotů zapuštěných do kamene.

„Tam, Richarde. Tam dala ta čubka z Anjou narazit otcovu hlavu. Natřenou dehtem, aby se šklebila na zástupy dole, a s papírovou korunou.“

Richard pohlédl na staršího bratra a viděl, jak se mu lesknou oči. V tu chvíli ho napadlo, zda starosta neporuší slib, s nímž je vpustil dovnitř. Odešad na ně shlíželi strážníci, z nichž někteří stále drželi kuše, a rozpačitě sledovali, jak člověk, jenž býval králem, ukazuje k místu, kde kdysi trčela hlava jeho otce.

„Lituji, že jsem to neviděl,“ řekl Richard. „Byl jsem ještě dítě, když jsi zvítězil u Towtonu. Dal bych nevím co, kdybych ten den mohl stát vedle tebe.“

Eduard se zachvěl. „Ne, kdybys tam byl, nemluvil bys tak nadšene. Ten den,“ dodal a poklepal si na hlavu, „navždycky zůstane tady,

zřetelný a děsivý.“ Znovu pohlédl na věž nad Micklegate Bar. „Když pak znovu vyšlo slunce, vyšplhal jsem se na tuhle zeď a hlavy otce i bratra Edmunda jsem sundal. Byly černé od dehtu a vůbec se jim nepodobaly, i když jsem dobře viděl otcovy vlasy...“ Eduardův žal byl příliš velký, než aby mohl pokračovat. „Chtěla ho tím urazit – ukázat, že si někdo takový jako náš otec troufl usilovat o korunu, a přitom si zasloužil leda papírovou. A přesto jsem byl já, jeho syn, korunován zlatou korunou, Richarde! Seděl jsem na trůnu a bojoval jsem pod královskými zástavami.“ Pomalu vydechl a snažil se opakovat, než se znovu dokázal podívat na Richarda a kolem sebe, na vyděšené strážce i na starostu, kteří stále čekali, až k nim promluví. Přehlížel je jako vzduch.

„A ona je pořád naživu, Richarde, její syn dospěl v muže – do věku, v němž byl zavražděn náš bratr Edmund. Není to zvláštní? Někdy mám pocit, že nemáme nad vlastními životy větší moc, než jsme ji měli, ty a já, tam uprostřed mořské bouře. Jsme hozeni do vln a ty námi smýkají sem a tam. Někteří se potopí a jsou ztraceni, jiné vynesou vlny vysoko – a obojí nezaslouženě.“ Jeho hlas zesílil a vyplnil prostranství uvnitř zdí, takže se k němu obrátily pohledy všech přihlížejících mužů a žen.

„A já jsem ten, kdo čelí vlně, která ho pohltní, a necítím strach! Ztělesňuji dům Yorků, bratře. Jsem výhonkem starobylého rodu. Nebudu prchat před bouří, třebaže mě sráží na kolena. A jestli uspěje, znovu se postavím na nohy!“

Někteří z místních obyvatel si ještě uchovali lásku ke králi Eduardovi. Při jeho slovech se z oken a ulic vedoucích hlouběji do středu města ozval jásot. Richard se k němu přidal, zvedl ruce a radoval se s ostatními.

Díky tvrdé dřině a námaze už jeho bratr nebyl tou troskou co dřív. Byl to okamžik čirého štěstí a Richard se smál ještě ve chvíli, kdy se sedl z koně a poplácal ohromeného a zděšeného starostu po zádech.

„Pojďte, pane. Yorkovo věrné vojsko potřebuje horké jídlo – a byla řeč i o pivu. Pojďte, vyvalte pro nás kotle a soudky, buďte od té lásky.“

Starosta před jeho dotekem ucukl, nespouštěl oči z davů oslavujících Eduarda z Yorku a cítil, jak rudne. Osobně přísahal věrnost heroldovi přinášejícímu lancasterskou pečeť. Před několika měsíci mu to připadalo zcela v pořádku, jenže nečekal, že se vrátí samotný král Eduard a prověří, jak pevné je slovo starosty. A teď tu stál, jako by Anglii nikdy neopustil. Dobrá tedy, pomyslel si starosta. Udělá, co bude v jeho moci.

„Pojďte za mnou, pane. Nechám přivést káry a hovězí půlky, uvidíte. Vaši muži se dnes dobře najedí.“

Yorkova malá armáda ten den ušla třicet mil, vojáci byli hladoví a bolely je nohy. Když se při západu slunce brány otevřely podruhé a vyrazila z nich řada vozů s proviantem a kouřícími kotli, propukli v jásot. Kapitáni měli co dělat, aby muži nevzali kolonu útokem, hulákali na ně a odháněli je klacky. Ti, kdo pocházeli z Anglie, se s radostí nacpali jako jeden muž dopředu, ostatní museli počkat a vytvořit frontu, jinak by všude nastal „pekelný zmatek“, jak ti první pomalu a nahlas vysvětlovali svým druhům z Burgundska a Flander.

Ale zásob bylo dost pro všechny, ba ještě víc, takže si vojáci naplnili polní láhve a ke svému trénu připojili desítky vozů, aby měli kam naložit další jídlo, které teprve přijde. Provázet se je rozhodla i řada obyvatelk města, které si u velitelů nebo lordů domluvily plat za svou práci. Všichni vojáci byli upřímně vděční za jejich přítomnost a nepřicházelo v úvahu, že by si tyto řádné měšťky někdo troufl urazit nebo na ně vztáhnout ruku. Vařily, spravovaly oděvy, a pokud se objevil blázen, který by na jejich adresu vyřkl křivé slovo, mohl počítat s výpraskem od svých druhů.

Tak se pochodový útvar zvětšil skoro o sto yorských paniček, jež s rukávy vykasanými k loktům a pevně staženými čepci nebo šátky šplhaly na kozlíky vozů a přebíraly opratě starých ospalých poníků.

Celá kolona už nepřipomínala houfec uprchlíků jako dosud, ale začala se podobat armádě na pochodu.

Eduard nemohl své poddané povolat do zbraně, protože se rozhodl neobracet se na ně coby anglický král. Přesto se k němu hrnuli. Jen co večer padla tma, začali se z města trousit muži, po dvou, po třech i ve skupinách, v kroužkovém brnění a se zbraněmi, které měli k dispozici, a hrdě kráčeli k táboru. Tam je vítali s dobrou náladou a uspokojením a tiskli jim do rukou holby čerstvě natočeného piva. Jejich jména byla předána velícím důstojníkům, mezi něž přibyli i nově povýšení muži z řad těch, kdo se narodili na anglické půdě. Do rána se sice shromáždily pouhé tři stovky nováčků, zatímco zbytek měšťanů zůstal v bezpečí hradeb, ale byl to teprve začátek a Eduard statečně skrýval zklamání. S východem slunce dal rozkaz k pochodu na jih, chlapi udeřili do bubnů a všechny polnice troubily. Vojsko muselo být vidět a slyšet.

Za armádou se rozlétl holubi vypuštění ze soukromých voliér ve městě. Ptáci oblétlí hradby ve velkých kruzích, aby se zorientovali, a pak, vedeni pradávným instinktem, zamířili k jihu se zprávami o Yorkově vylození. Eduard a Richard je sledovali pohledy plnými obav, ale holubi letěli příliš vysoko i pro lukostřelce. Oběma bratrům se svíraly útroby při pomýšlení, že o nich budou Warwick i Londýňané informováni s takovým předstihem.

Z Yorku pochodovali nějaký čas po jižní silnici. Towton minuli se skloněnými hlavami, kvůli všem, jejichž kosti tam tlely v zemi. U Ferrybridge překročil Eduard most, jehož zkázy i obnovy byl kdysi svědkem, a zůstal pohroužený v tichých vzpomínkách.

Silnice pod hradem Pontefract byla dlážděna poctivými kameny. Mezitím už Richard vyslal zvědy v širokých liniích na míle daleko od pochodujících útvarů. Právě oni mu oznámili, že na cimbuří Pontefractu vlají Montaguovy prapore.

Eduard netušil, jak velká posádka se ukrývá v bezpečí hradeb, ale i tak se k hradu přiblížil na dostřel šípu a vyzval Montagua, aby se ukázal venku. Odpovědi se nedočkal. Někteří z Eduardových mužů vystrčili proti hradbám holé zadky. Richarda to pobavilo, ale jeho bratr měl napjatý výraz a jen se nuceně usmál, než dal povel k dalšímu pochodu. Jan Neville, lord Montagu, byl jedním z těch, kdo jej vloni ponížili. Byl by to skvělý začátek tažení, kdyby se zmocnili Warwickova bratra ve zdech jeho hradu a zadržli mu kolem krku jeho vlastní střeva. Něco takového by se jistě rozeslalo, přesně jako Eduard chtěl. Takhle mu nezbylo než táhnout dál a ohlížet se za prapory vlajícími z cimbuří jakoby na posměch jeho snažení.

Hrad Sandal byl pro Yorkovy syny poutním místem zvláštního významu: právě zde byl zavražděn jejich otec a bratr na rozkaz královny-Francouzky, jež vedla své Skoty proti ctihodným mužům. Eduard s Richardem poklekli na své pláště a modlili se za duše, jež zde byly utraceny, i za to, aby je při vykonávání opožděné pomsty provázela nebesa. Nebyla to neskromná přání, rozhodně ne zde, u Sandalu, poblíž města Wakefieldu. Tady, tak blízko otcovských statků, je už alespoň nikdo nenechal stát před hradbami. Eduard zastavil svůj prsten a vypůjčil si na něj tisíc zlatých mincí, které z větší části rozměnil na stříbrňáky, aby měl čím zaplatit svým stoupencům za prokázané služby.

Když lidé viděli to velkorysé gesto, připojilo se k němu dalších osmdesát mužů, z toho deset rytířů a tucet kovářů a podkovářů, kteří si přinesli i ukuté meče. Přestože si Eduard zoufal nad tak malými počty, přivítal je jako bratry, a pokud to šlo, s každým z nich promluvil. V soukromí se však Richardovi svěřil, že se děsí toho, až poprvé zahlédne vojsko stojící proti jeho nepatrnému houfci. Bude čelit přesile a jistě zahyne. Anglie byla ponořena do spánku a on neviděl způsob, jak ji – nebo její lid – vyburcovat.